

OPONENTSKÝ POSUDEK DISERTAČNÍ PRÁCE MGR., MGA. JANY ŠINDELOVÉ VÁCLAV CIGLER A JEHO ŠKOLA

Základním předpokladem úspěšného zvládnutí náročného a komplikovaného tématu disertační práce byla důsledně promyšlená koncepce práce. S tou autorka velice přehledně a strukturovaně seznamuje čtenáře v Úvodu. Nejprve vymezuje pět částí jako samostatné, avšak zároveň propojené bloky (kapitoly):

1. Pohled Václava Ciglera na výtvarné umění přes vnímání pohybem, prostorem a časem
2. Interpretace společných projektů Václava Ciglera a Michala Motyčky z let 2003 – 2015 formou obrazového diskursu
3. Pedagogické a umělecké cítění Václava Ciglera v letech 1965 – 1979 na Vysoké škole výtvarných umění v Bratislavě
4. Případová studie č. 1 – Jeden autor, dva diskursy a jejich přesahy
5. Případová studie č. 2 – Zodpovězení výzkumné otázky, zda lze předávat dětem složité otázky současného umění

Nezbytným východiskem exaktního zvládnutí koncepce byla volba úhlu pohledu jasně vymezujícího souřadnice práce. Ty autorka pregnančně formulovala ve třech hlavních fázích v Úvodu:

První fáze „reprezentuje pohled umělce, jeho radikální přístup a teoretická i pedagogická východiska, může přispět k dialogu o nových způsobech myšlení v oblasti interdisciplinárního tvůrčího umění“.

Druhá fáze „je založena na heuristických aspektech zkušenosti, může poskytovat modely pro překlenutí historie, teorie, kritiky a praktických modelů, jež by mohly mít smysl v sebereflexi, ve zkoumání a rozvíjení znalostí o své vlastní ustálené praxi“.

Třetí fáze „v konceptu pedagogického akčního výzkumu v prostoru edukace výtvarného umění obsahuje a ve své interpretaci otevírá nová pole porozumění a smysluplného myšlení“.

Pozornost věnovaná jinak stručnému Úvodu není náhodná. Výše uvedené bloky a hlavní fáze práce jsem vytknul před závorku zejména proto, abych si v následující analýze jednotlivých kapitol ověřil, do jaké míry autorka tyto pregnančně formulované záměry naplnila. J. Šindelová by se snadno mohla nechat strhnout svou detailní a důvěrnou znalostí dosavadního díla V. Ciglera k monografickému pojetí v širokém záběru bohatých fazet Ciglerova výtvarného projevu. Vždyť napsala řadu zasvěcených a fundovaných textů do katalogů Ciglerových výstav či sborníků (nejen

u nás ale i v zahraničí) a dlouhodobě s autorem spolupracuje. Proto bylo nezbytně nutné nekompromisně vymezit zorný úhel pohledu, který by umožnil symbiózu teoretických (umělecko-historických) a didaktických (výzkumných) aspektů práce. To se autorce – až na malé „koncepční trhliny“ - ve značné míře zdařilo. I doporučeně jsou odborně teoretická a didakticko-výzkumná část vzácně vyrovnané.

1. Pohled Václava Ciglera na výtvarné umění přes vnímání pohybem, prostorem a časem

Meritem kapitoly je vysvětlení následujících principů, které reprezentují tvorbu V. Ciglera: člověk, prostor, voda, světlo, sklo. Těmto klíčovým pojmům (principům) věnuje autorka samostatné podkapitoly.

1.1. Člověk a jeho svět.

V úvodu podkapitoly akcentuje autorka podstatu vztahu člověka a uměleckého díla (přítomnost člověka jako aktivizace díla, závislost na měřítku a pohybu, proměny ve vztahu k pozici vnímatele).

1.2. Prostor jako prostředek komunikace

Osobně mohu potvrdit, že přesně ty pocity, které odborně analyzuje autorka na konkrétním názorném příkladu Lavky Kampa – a to jak ve variantě stálé součásti musea Kampa, tak i ve fascinující proměně v rámci Ciglerovy výstavy roku 2009 - jsem intenzivně prožíval také.

1.3. Jednota člověka a prostoru

V této podkapitole mě zaujala především konfrontace minimalistických aspektů v tvorbě V. Ciglera a pojetí amerických minimalistů. K Ciglerově osobní interpretaci tohoto vztahu bych dodal, že zásadní rozdíl je právě v pojetí prostoru ve vztahu k vnímateli. V klasické fázi amerického minimal-artu jde především o artikulaci kubického prostoru s kubickým tvarem v rytmickém ostinátu opakování – tedy o eliminaci kontrastu ve prospěch jednoty celku. Tělesnost vnímatele se uplatňuje především jako měřítko proporčních vztahů a v souvislosti s pohybem vnímatele jako zdroj vztahových proměn. Cigler naopak chápe dynamickou proměnlivost vztahů jako událost postavenou na vzájemné interakci. Na druhou stranu však některá jeho díla jsou formálně minimalistická a jsou blízka buď C. Andrému (např. Světelná cesta v Královské zahradě z r. 1995) nebo D. Flavinovi (Dvojice světelných linií, Mánes 1990) či R. Morrisovi – ovšem zároveň jsou v jiných aspektech zřetelně odlišná.

1.4. Voda jako princip

Voda a sklo patří v Ciglerově tvorbě nerozlučně k sobě. Jsou to – spolu se světlem – klíčové fenomény jeho výtvarného názoru (projevu). Autorka připomíná škálů jeho objektů a instalací s akcentací vodního objektu Fontána, který byl vybrán k realizaci v mezinárodní soutěži na vodní plastiku pro město New Orleans.

1.5. Světlo jako princip

Světlo a sklo jsou v Ciglerově tvorbě provázané příbuzenským poutem ještě víc než voda a sklo. Světlo ve vztahu k prostoru vytváří v dílech Václava Ciglera výrazovou nadstavbu ve srovnání s obdobnými díly amerického minimal-artu. Ne náhodou zde autorka cituje S.H. Madoffa, který tuto nadstavbu precizně formuloval. Jediný, kdo z amerických minimalistů s touto niternou senzibilitou souzní, je D. Flavin.

1.6. Sklo jako prostředek k vyjádření světa

Sklo je primárním materiálem Václava Ciglera – proto mu také autorka věnuje největší pozornost ve srovnání s ostatními principy. Nelze jej však vnímat izolovaně ale v symbióze s ostatními principy jeho tvorby, což autorka akcentovala již v předchozích podkapitolách. Důraz oprávněně klade na dominantní postavení optického skla v Ciglerově tvorbě. Využití průmyslově vyrobeného materiálu je další faktor, který spojuje V. Ciglera s americkými minimalisty, např. s D. Juddem – ovšem zásadní rozdíl spočívá v tom, že Cigler jej dále povrchově upravuje v souladu s celkovým kontextem díla. Formální ale i výrazové a významové aspekty spojené s možnostmi, které nabízí optické sklo, jsou jedním z rozhodujících faktorů výjimečného postavení Václava Ciglera nejen v českém, ale i v evropském kontextu. To autorka náležitě umocnila vhodně zvolenými citacemi (Zemánek, Madoff). Tuto kapitolu považuji za dominantní v teoretické části práce.

2. **Obrazový diskurs: Václav Cigler, Michal Motyčka Projekty 2003 – 2015**

Znepokojivé otázky sugestivně navozují podstatu koncepce výstavy V. Ciglera a M. Motyčky Projekty 2003 – 2015 v Litomyšli – specifické výstavy koncipované formou dokumentace realizovaných i nerealizovaných projektů, která kapitolu uvádí. Na tuto specifickou formu prezentace navazuje výběr několika významných projektů doprovázený bohatou obrazovou dokumentací. Tato kapitola mi připadá koncepčně nejméně sevřená a působí trochu mozaikovitě – navíc poněkud vybočuje z centra pozornosti a stává se tak onou „koncepční trhlinou“, o které jsem se zmínil

v předchozím textu. Tato výtka se netýká odborné interpretace Ciglerových a Motyčkových projektů ale koncepční nedůslednosti.

3. Pedagogické a umělecké působení Václava Ciglera v letech 1965 – 1978 na Vysoké škole výtvarných umění v Bratislavě: založení a vedení ateliéru Sklo v architektuře

Jistá míra „koncepční těkavosti“ pronikla i do kapitoly věnované pedagogickému působení V. Ciglera na Vysoké škole výtvarných umění v Bratislavě. Ciglerova pedagogická erudice je natolik mimořádná, že by si zasloužila samostatnou kapitolu bez poněkud rušivých vstupů týkajících se jeho uměleckých aktivit v novém prostředí. Tím spíše, že tato kapitola je zároveň i spojovacím mostem mezi teoretickou částí a následujícím blokem, který je věnován výzkumu.

Vzhledem k tomu, že v problematice výzkumu jsem poučeným laikem, přenechám hodnocení této části disertační práce povolanejším. Povinnost oponenta uvést tematické okruhy, na které by autorka měla soustředit pozornost při obhajobě své práce, záměrně omezím jen na jednu otázku. Ta je jednak v kontextu tvorby V. Ciglera natolik zásadní a navíc mimořádně komplikovaná, že by bylo zbytečné rozptylovat pozornost kladením dalších otázek. Pokuste se o komparační analýzu minimalistických aspektů v tvorbě V. Ciglera a amerických reprezentantů minimal-artu.

I přes některé uvedené připomínky považuji disertační práci Mgr., Mga. Jany Šindelové za velice kvalitní a podnětnou a doporučuji ji k obhajobě.

V Praze 6.ledna 2016

doc. PhDr. Jaroslav Bláha, Ph.D.